

Studie Deutsche Zustände: Discriminatie neemt toe

Racisme, discriminatie en vreemdelingenhaat in Duitsland

Achtergrond - 14 december 2011

Racisme, bereidheid tot geweld, vreemdelingenhaat en discriminatie van minderheden zijn de afgelopen tien jaar in Duitsland toegenomen. Dat blijkt uit de studie 'Deutsche Zustände' van het Institut für interdisziplinäre Konflikt- und Gewaltforschung (IKG) van de Universität Bielefeld. Duitslandweb geeft een samenvatting van de langlopende studie, die dit jaar voor het laatst werd gepresenteerd.

'Gruppenbezogene Menschenfeindlichkeit'

Het onderzoek 'Deutsche Zustände' van Wilhelm Heitmeyer, directeur van het Institut für interdisziplinäre Konflikt- und Gewaltforschung (IKG) van de Universität Bielefeld, gaat over *Gruppenbezogene Menschenfeindlichkeit*. Voor dit begrip is bewust gekozen om duidelijk te maken dat het niet alleen om racisme gaat, maar ook om discriminatie van of geweld tegen andere bevolkingsgroepen: werklozen, homo's, daklozen.

Tussen 2002 en 2011 bracht het IKG jaarlijks deze gevoelens van racisme, antisemitisme en vreemdelingenhaat in kaart. In aanwezigheid van Wolfgang Thierse, vice-voorzitter van de Bondsdag, werd op 12 december het tiende en laatste deel van de studie gepresenteerd. De hoofdsponsor van het onderzoek, de Volkswagen Stiftung, heeft zich officieel teruggetrokken, net als weekblad Die Zeit enkele jaren geleden, waarmee verder onderzoek niet gefinancierd kan worden. Volgens Heitmeyer vonden deze sponsors zijn onderzoek "te kritisch", zo verklaarde hij tegenover de ARD.

Uit de studie blijkt dat in de afgelopen tien jaar racisme, vreemdelingenhaat en discriminatie van daklozen, werklozen en gehandicapten is toegenomen. De houding ten opzichte van de islam is hetzelfde gebleven, waarbij een derde van de ondervraagde Duitsers toegaf er problemen mee te hebben tolerant ten opzichte van moslims te zijn. Discriminatie van vrouwen en homo's is de afgelopen tien jaar in Duitsland minder geworden, net als antisemitisme.

Bereidheid tot geweld

Steeds minder mensen voelen zich door de bestaande politieke partijen in

Duitsland vertegenwoordigd, blijkt uit de studie. Heitmeyer en zijn collega's hebben vastgesteld dat het rechts-populistisch potentieel in Duitsland de afgelopen jaren is gedaald - 9,2 procent van de Duitsers is volgens het onderzoek rechts-populist, in 2003 was dat nog 13,6 procent - maar dat er tegelijkertijd meer bereidheid tot geweld en protest is ontstaan. Vooral jongeren uit rechtse kringen gebruiken geweld. Maar dat doen ze in een maatschappelijke context waarin anderen, ook ouderen, geweld goedkeuren.

De discussie over het ontstaan van het rechtse netwerk rond de neonazistische terreurgroep NSU geeft het onderzoek een extra lading, meldten Duitse media. Met de uitspraak: "Om recht en orde te bewaren moet men harder tegen buitenstaanders en onruststokers optreden" is volgens 'Deutsche Zustände' 67,3 procent van de ondervraagde Duitsers het eens.

Vreemdelingenhaat

Uit de studie blijkt ook dat maatschappelijke onzekerheid en instabiliteit in Duitsland tot meer vreemdelingenhaat leiden. "Als in een samenleving de onzekerheid toeneemt, zijn het de zwakkeren die daaronder het meest te lijden hebben", aldus Heitmeyer in een interview met Deutschlandradio. In de studie gaf 47,1 procent van de Duitsers aan dat er te veel buitenlanders in Duitsland wonen en 30,2 procent zei zelfs dat ze zich door het grote aantal moslims in Duitsland zelf soms een vreemdeling voelen.

Bepalende gebeurtenissen

Het onderzoek spreekt over zogenoemde *Signalereignisse*, bepalende politieke en maatschappelijke gebeurtenissen die invloed hadden op de mentaliteit van Duitsers in de afgelopen jaren.

Een belangrijk ijkpunt als het gaat om haat ten opzichte van de islam waren de aanslagen van 11 september 2001. De invoering van de nieuwe werkloosheidswet Hartz IV en de sociale hervormingen van 2005 hadden meer discriminatie van werklozen tot gevolg. Zo denkt bijna de helft van de ondervraagden dat mensen die al lange tijd werkloos niet geïnteresseerd zijn in een vaste baan. Ook nam door die sociale hervormingen voor veel mensen de eigen bestaansonzekerheid toe.

Ook de economische en financiële crisis die sinds 2008 spelen, bevorderen de angst voor maatschappelijk achteruitgang.

Heitmeyer zei bij de presentatie van zijn studie deze week dat de nervositeit in alle maatschappelijke groepen stijgt, omdat Duitsland een onzeker decennium achter de rug heeft

Sluipende processen

Naast bepaalde maatschappelijke en politieke gebeurtenissen spelen volgens de studie sluipende processen die de mentaliteit van mensen beïnvloeden, een nog belangrijker rol. 'Deutsche Zustände' noemt als voorbeeld van dat soort processen de economisering van het denken en een afnemende maatschappelijke solidariteit, die sociale segregatie bevorderen. Ook een onzeker toekomstperspectief en het gevoel dat men als burger steeds minder invloed heeft op de politiek draagt aan een mentaliteitsverandering bij.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/396/studie-deutsche-zustande-discriminatie-neemt-toe>